मेतत् स्याद्भर्त्तुः कुलधनापहम् २५। गोशृङ्गाभमरिष्टञ्चेत् शृङ्गारिष्टं तदोच्यते। अनेन भर्त्तुर्नश्यन्ति लक्ष्मीबलकुलादयः २६। गोपुच्छाकृति चेत् खड्गे अरिष्टं संप्रवीक्ष्यते। पुच्छारिष्टमिदं नाम भर्त्तुः सर्वार्थनाशनम् २७। खनित्राभमरिष्टञ्चेत् खनित्रारिष्टमुच्यते। शूराणामपि संग्रामे भङ्गमेतत् प्रयच्छति २८। अरिष्टे लाङ्गलाकारे लाङ्गलारिष्टमुच्यते। अयं पापात् पापतरः प्रेक्षणीयो न भूभुजा। अयमायुः श्रियं हन्ति विद्यां बलमशेषतः २९। अरिष्टं वड़िशाकारं वड़िशारिष्टमुच्यते। करोति कुटिलं सर्वं भर्त्तुः कुलनिकृन्तनम् ३०। इत्यरिष्टानि प्रोक्तानि नानातन्त्रात् प्रयत्नतः। विचार्य्यैतानि मतिमान् खड्गं कोशे निधापयेत्। दिङ्मात्रमिदमुद्दिष्टमरिष्टानां हितात्मनाम्। अमङ्गलानां मन्दानां दर्शनञ्चाशुभावहम्। अरिष्टमेकमेव स्याद्द्विररिष्टं शुभावहम्। अन्योन्यमशुभं हन्याद्विषस्य हि विषं यथा। एकमारभ्य सप्रान्तमरिष्टं प्राह नान्यथा। यथोत्तरं द्विगुणितं फलमाहुर्मनीषिणः। अरिष्टाध्यायः। अथ द्विविधभूमिः। "दिव्यभौमविभागेन सभूमिर्या द्विविधा मता। दिव्या दिवि समुद्भूता भौमा भूमिसमुद्भवा। तल्लक्षणमशेषेण लिख्यते तन्निबोधत। देवदानवयोर्मध्ये खड्गसृष्टिरभूत् पुरा। ते खड्गाः पुण्यदेशेषु केषु केषु प्रतिष्ठिताः"। दिव्यलक्षणं यथा "ये खड्गाः स्थूलधारा भृशमतिलघवो निर्मलाङ्गाः सुनेत्रा येऽरिष्टान्यस्वरूपाः सुविमलतनवश्चाप्यसंस्कारयोगात्। दुर्भेद्या दुर्घटाश्च ध्वनिगुणगुरवो यत्क्षते दाहपाकौ ते दिव्याः कुर्वतेऽमी कुलधनविजयश्रीयशो बुद्धिमाशु" १। अथ भौमलक्षणम्। वृहद्धारीते "पूर्वं महेशेन विषाणि यानि भुक्तानि तेषां पतितास्तु विन्दवः। पुरामृतं क्षीरसमुद्रमध्यादुत्पाद्य संगृह्य पपुः सुरेन्द्राः। तद्विन्दवो यत्र निपेतुरेष शुद्धायसा साकरतां जगाम। ये विषोत्था भृशं कालाः खराङ्गाः सम्भवन्ति हि। मूर्च्छादाहज्वरानाहशोकहिक्का वमीकराः। येऽमृतोत्थाः कर्बुराङ्गा मन्दाङ्गाः सम्भवन्ति च। वलीपलितमालिन्यजराव्याधिविनाशनाः। यत्रैव पतितं यत्तु तत्तदाकरतां गताः"। तद्यथा "वाराणसीमगधसिंहलभूमिभागे नेपालभूमिषु तथाङ्गकलिङ्गदेशे। सौराष्ट्रिकेऽन्यतमधन्यमहीविभागे शुद्धायसां कृतिवराः प्रवदन्ति जन्म"। तथा। "वाराणसेयाः सुस्निग्धाः तीक्ष्णधाराः सदङ्गिनः। लघवः सुखसन्धेया ज्ञेयाश्चाभेद्यशालिनः। मागधाः कर्कशाः स्थूलधारा गूढ़तराङ्गिनः। गुरवो दुःखसन्धेयाः खड्गा ज्ञेया विचक्षणैः। नेपालदेशप्रभवा निरङ्गा निश्चलाश्च ये। ज्ञेयाः सदङ्गा मलिना लघवः स्थूलधारिणः। कालिङ्गा गुरवः स्वच्छा व्यक्ताङ्गास्तन्तुहेतवः। सौराष्ट्रा निर्मलाः स्निग्धाः सुव्यक्ताङ्गा भृशं खराः। सिंहलद्वीपजातानां चतुर्द्धा भेद उच्यते। केचित् सदङ्गा गुरवः कर्कशाः स्निग्धधारिणः। केचित् सदङ्गा लघवः सुस्निग्धा स्थूलधारिणः। एषां रूपेण मिश्रेण ज्ञेया हि द्विजजातयः। सामान्यात् द्विगुणञ्चौड्रं कलिर्दशगुणस्ततः। कलेः शतगुणं भद्रं भद्राद्वज्रं सहस्रधा। वज्रात् षष्टिगुणः पाण्डिर्निरविर्दशभिर्गुणैः। ततः कोटिसहस्रेण ह्ययस्कान्तः प्रशस्यते। आसान्तु लौहजातीनां वज्रं खड्गाय युज्यते। ये खड्गास्तीक्ष्णधारा भृशमतिगुरवः षड्गुणाढ्याः सुभेद्याः केचित् साङ्गा निरङ्गाः कतिचन समला निर्मलाः केचिदेव। ते भौमाः कुर्वतेऽमी धनविजयबलं षड्गुणा निर्गुणा ये ते दुःखं शोकमुग्रं दधति बलकुलश्रीयशोनाशनास्ते"। अथाष्टधा ध्वनिः। "ध्वनिरष्टविधः प्रोक्तो यः पूर्वं सूत्रसंग्रहे। तेषामपि लिखाम्यत्र सगुणं लक्षणाष्टकम्"। तद्यथा। "पूर्वे चत्वारः शुभदाः परे निन्दास्पदास्तथा। विचार्य्य खड्गमानञ्च कर्त्तव्यं खड्गकोविदैः। धीरस्तार इति ख्यातो द्विविधः खड्गकोविदैः। घोरः स्यात् सुखसम्पत्त्यै तार उच्चाटने मतः। यत्र हंसरवस्येव खड्गे नखहते ध्वनिः। हंसध्वनिरयं खड्गः सकलार्थप्रसाधनः १। कांस्यशब्द इवाभाति यस्मिन् खड्गे हते ध्वनिः। कांस्यध्वनिरयं खड्गः प्राह नागार्जुनो मुनिः २। मेघशब्द इवालक्ष्यो यत्र खड्गे हते ध्वनिः। अभ्रध्वनिरयं खड्गो भर्त्तुः सौभाग्यदायकः। ढक्का शब्द इवाभाति यस्मिन् खड्गे हते ध्वनिः। ढक्का ध्वनिरयं खड्गः सर्वशत्रुनिसूदनः ४। काकस्वर इवाभाति यस्मिन् खड्गे हते ध्वनिः। काकस्वरोऽयं खड्गः स्यात् श्रीयशःकुलनाशनः ५। तन्त्रीस्वरसमो यस्मिन् भवेत् खड्गे हते ध्वनिः। तन्त्रीध्वनिरयं खड्गः कुलश्रीधननाशनः ६। खरस्येव ध्वनिर्यत